

שאלת שאלות טובות

טיבה של שאלה תלוי בהקשר בו היא נשאלת. אותה שאלה יכולה להיות טובה בהקשר אחד ולא טובה בהקשר אחר.

ההקשר מורכב מ:

- הנושא** בו עוסקת השאלה,
- המצב** (הסיטואציה) בו היא נשאלת (ראיון רדיו מתוכנן מראש או שאילה "במרדף" במהלך אירוע המוני;
- בירור טלפוני או מפגש פנים אל פנים; סקר או ראיון וכד'),
- השואל** (מה מטרתו בשאלת השאלה, מה הוא יודע וכו')
- הנשאל** (מה הוא יודע, האם הוא מעוניין לענות וכד')

להלן דוגמא לפעילות היכולה להדגים את השפעת ההקשר על טיב השאלה לתלמידים ביי"ס יסודי:

לפניכם מספר שאלות העוסקות כולן בכלבים.

1. במה להאכיל את לידי, כלבת הטרייר החדשה שלי?
2. מה אוכלים כלבים?
3. איך לאלף כלב?
4. איך לאלף כלב להנחות עיוור?
5. אילו כלבים יש?
6. אילו כלבים מתאימים לשירות במשטרה?
7. אילו כלבים מתאימים למציאת סמים בשירות המשטרה?
8. מי אמר שיוריד את הכלב לטיולים?
9. מדוע צריך לקחת כלב לטיול?
10. איך הכלב נעשה "חברו הטוב של האדם"?
11. מדוע כלב נעשה "חברו הטוב של האדם"?

א. בחרו 3 שאלות ורשמו לגבי כל שאלה מה ההקשר בו נשאלה. עליכם לרשום:

מי השואל? _____

מה מטרתו (מדוע הוא שואל?) _____

מה יודע השואל? _____

מי הנשאל? _____

מה מידת הידע שלו בנושא? _____

האם להערכתך הוא רוצה לשתף בידע? _____

מה המצב? תארו את המצב (סיטואציה) בה נשאלת השאלה: _____

ב. שנו את אחד המרכיבים של ההקשר ורשמו שאלה שתתאים להקשר החדש.

המרכיב ששיניתי: _____

השאלה המתאימה להקשר החדש: _____

ג. הזכרו במקרה ששאלתם שאלה ולא קיבלתם את התשובה/התייחסות שרציתם. רשמו

את השאלה, רשמו את ההקשר

השאלה: _____

השואל: _____

הנשאל: _____

עד כמה הוא יודע בנושא? _____

באיזו מידה הוא מעוניין לתת תשובה? _____

המצב: _____

ד. נסחו השאלה מחדש כך שיענו לשאלתך _____

(המשך למורה ←)

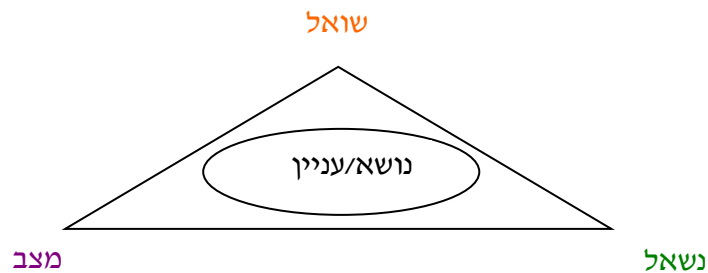
עוד קצת מידע על שאלות טובות

שאלות משמשות אותנו בהקשרים שונים, למשל, בשיח בין מורה לתלמיד, בין הורה לילדו, בין עמיתים לעבודה, בין חברים, בין אנשים זרים ועוד, ולמטרות מגוונות כלמידה, פיתוח החשיבה, הערכה, בירור ועוד. לכל מטרה ובכל הקשר שאלות אחרות יוגדרו כשאלות טובות.

אם כן, איך נדע אם שאלה היא שאלה טובה?

באופן כללי, שאלה טובה תלויה בהקשר בו היא נשאלת.

ההקשר מורכב מ**הנושא** בו עוסקת השאלה, מ**המצב** (הסיטואציה) בו היא נשאלת (ראיון רדיו מתוכנן מראש או שאילה "במרדף" במהלך אירוע המוני; בירור טלפוני או מפגש פנים אל פנים; סקר או ראיון וכד'), מ**השואל** (מה מטרתו בשאלת השאלה, מה הוא יודע וכו') ומ**הנשאל** (מה הוא יודע, האם הוא מעוניין לענות וכד'), או כפי שמופיע במשולש ההקשר:

מה עושים?

זכרו:
1. לברר מה הנושא או העניין עליו אנו שואלים
2. מה מטרותיו של השואל
3. מיהו הנשאל, מה הידע שלו ומה עשויים להיות האינטרסים שלו
4. באיזה מצב (סיטואציה) נשאלת השאלה

מה המטרות?

המודעות למשולש ההקשר על מרכיביו תעזור לשואל (מורה, הורה וכו') לשאול שאלה שתקרב אותו למטרות השאילה. אם השאלה לא מובנת לנשאל או ההתייחסות המתקבלת אינה בכוון המצופה יש לבחון האם זיהה השואל את מרכיבי ההקשר נכונה ואם שאל בהתאם. הבנה כזו יכולה לכוון כיצד לשנות את הניסוח (מבחינת מאפיינים צורניים למשל).

מורה או הורה יכול לעזור לתלמיד להבהיר את מרכיבי ההקשר וללמדו לנסח באופן מדויק ומתאים יותר.

מתי ולמה משמש?

- הבנת ההקשר ובחינת טיב השאלה יכול לשמש בכל שיח בו מעורבות שאלות (ותשובות) –
- בהוראה: לשם למידה, לשם תרגול, לשם בחינה
  - בשיח חינוכי – לבירור, ללמידה, להבלטה, וכו'
  - בשיח חברי – להבנה, ליצירת קירבה, ללמידה וכו'
  - ברחוב ובכל אינטראקציה יום-יומית – לבירור, ללמידה, להבנה, להבלטה וכו'.

קדימה מיישמים...: טיפים ליישום מוצלח

כשואלת:

1. שאלי את עצמך על מה את שואלת, מה העניין בו את רוצה לקבל מידע

2. הבהירי לעצמך, לשם מה את שואלת (מה מטרתך בשאילה). יש לציין שיש מטרות רבות ושונות בשאלת שאלות (כגון: למידה, הבנה, בירור מידע, הבהרה, הוכחה-תוכחה, "העמדה במקום", חיזוק ידיעה, בדיקה, הערכה, הדגשה ועוד...). בררי לאיזו התייחסות/תשובה את מחכה.
3. בררי מי הנשאל, מה להערכתך/ידיעתך הידע שלו בנושא, מה יכולים להיות האינטרסים שלו במתן תשובה/התייחסות וכו'.
4. היי מודעת למצב (הסיטואציה) בו נשאלות השאלות – האם מוקצב זמן מראש, האם זו ראיון אישי או סקר, האם נוכחים עוד אנשים, עד כמה ניתן לשמוע את השאלות והתשובות וכו'.
5. היי קשובה לתשובות/התייחסויות ובדקי אם ההתייחסות דומה למה שציפית. אם לא, נסחי את השאלה שוב לאחר בדיקה/השערה מה יתכן ושונה בהקשר ובעקבותיו יש להתאים את השאלה.
6. בשיח של שאלות ותשובות יש להיות קשובים וגמישים.